

تأثیر متقابل تخصص صنعت حسابرس و حاکمیت هیئت مدیره بر به موقع بودن گزارشگری مالی

رضا حشمتی

کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی حکیم نظامی، قوچان، ایران. (نویسنده مسئول).
rezaheshmati8495@gmail.com

دولت زیدانلو

کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی حکیم نظامی، قوچان، ایران.
dolatzaidanlo@gmail.com

براتعلی نجم الدین

کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی حکیم نظامی، قوچان، ایران.
ali.najmoddin@gmail.com

چکیده

این پژوهش به بررسی تأثیر متقابل تخصص صنعت حسابرس و حاکمیت هیئت مدیره بر به موقع بودن گزارشگری مالی در نمونه ای مورد مطالعه از شرکت های بورسی را هدف گذاری نموده است. پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی، از نظر نوع داده کمی، از نظر منطق اجرا استقرایی و از نظر نحوه اجرا توصیفی-همبستگی می باشد. در این تحقیق از منابع مختلفی از جمله کتب، مقالات داخلی و خارجی و اینترنت استفاده شده است. روابط بین متغیرها با استفاده از مدل همبستگی و رگرسیون چندگانه با رویکرد پانل پویا آزمون شده است. ابتدا داده های گردآوری شده در نرم افزار اکسل طبقه بندی و پس از ساماندهی و محاسبه متغیرها، جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم افزار آماری R بهره گرفته شد. به منظور بررسی فرضیه های پژوهش، نمونه آماری از شرکت های پذیرفته شده در صنایع منتخب از بورس اوراق بهادار تهران به روش جامعه در دسترس طی سال های ۱۳۹۲-۱۴۰۱ در نظر گرفته شد. بر اساس تحلیل آماری نتایج در سطح خطای پنج درصد نشان داد: بین حاکمیت هیئت مدیره و به موقع بودن گزارشگری مالی رابطه معنی داری وجود دارد. حسابرسان متخصص در صنعت رابطه بین حاکمیت هیئت مدیره و به موقع بودن گزارشگری مالی را تعدیل می کند.

کلید واژه ها: تخصص صنعت حسابرس، حاکمیت هیئت مدیره، به موقع بودن گزارشگری مالی.

مقدمه

در مقایسه با حسابرسان غیرمتخصص، افرادی که دارای تخصص در صنعت هستند، مهارت و دانش حسابداری بسیار بیشتری را ارائه می دهند (سان و لیو^۱، ۲۰۱۲). تحقیقات قبلی نشان می دهد که حسابرسان متخصص صنعت ارتباط مثبتی با گزارشگری مالی با کیفیت بالاتر دارند؛ بنابراین، استدلال شده است که در مقایسه با یک غیر متخصص، حسابداری که در یک صنعت تخصص دارد، خدمات حسابداری بهبود یافته ای را به مشتری حسابداری خود ارائه می دهد (سان و لیو، ۲۰۱۲). از این رو، در هنگام نظارت بر گزارشگری مالی، حسابرسان متخصص در یک صنعت خاص نقش مهمی ایفا می کنند.

¹ Sun and Liu

به منظور اتخاذ تصمیمات صحیح سرمایه گذاری، یک سرمایه گذار بالقوه باید با جزئیات مربوطه ارائه شود. از این رو، گزارشگری مالی سریع اهمیت دارد. در این راستا، یک شرکت باید آماده ارائه اطلاعات و اطلاعاتی های سود به کاربران گزارش مالی باشد. این آمادگی توسط گزارش های سالانه آنها که در مناسب ترین زمان صادر می شود آشکار می شود. حسابرسان متخصص صنعت بیشتر احتمال دارد از گزارش مالی به موقع اطمینان حاصل کنند زیرا آنها در صنعت تخصصی خود متخصص هستند (احمد و همکاران^۱، ۲۰۱۶).

به موقع بودن گزارشگری مالی را می توان با استفاده از حسابرسان متخصص در صنعت، ارائه حسابرسی صورت های مالی و تعامل با مکانیسم های داخلی حاکمیت شرکتی مشتری، که شامل هیئت مدیره است، تضمین کرد. تعامل بین هیئت مدیره و حسابرسان ممکن است رخ دهد زیرا مدیران ممکن است برای حل و فصل اختلافات مدیریت حسابرس مورد استفاده قرار گیرند (سان و لیو، ۲۰۱۲). بیسلی و پترونی^۲ (۲۰۰۱)، و کارسلو و همکاران^۳ (۲۰۰۲)، استدلال کردند که هیئت مدیره با کیفیت بالا از حسابرسان با کیفیت خواسته می شود. یک هیئت مدیره با کیفیت بالا باید در صورت جذب حسابرسان متخصص در صنعت، در صورت تعامل موفقیت آمیز دو طرف، از مزیت برخوردار شود. از این رو، می توان یک ارتباط متقابلاً حمایت کننده بین مدیریت هیئت مدیره و حسابرسان متخصص در صنعت شناسایی کرد که به موجب آن طرفین یکدیگر را تکمیل می کنند. با این وجود، تسوی و همکاران^۴ (۲۰۰۱)، و کارسلو و همکاران (۲۰۰۲)، نشان دادند که چگونه حق الزحمه حسابرسی و استقلال هیئت مدیره هنگ کنگ رابطه منفی را نشان می دهد، که منعکس کننده یافته های مغایر با این مفهوم است که حسابرسی با کیفیت بالا و حاکمیت هیئت مدیره به هم مرتبط هستند.

کون و همکاران^۵ (۲۰۰۷)، کشورهایی را با محیط های قانونی قوی و کشورهای در حال توسعه بدون چنین شرایط قانونی مقایسه کرد و اشاره کرد که استفاده از حسابرسان متخصص در یک صنعت کیفیت گزارشگری مالی را در کشورهای اخیر افزایش داد. از دیدگاه دفوند و هانگ^۶ (۲۰۰۴)، حسابرسان متخصص در یک صنعت را می توان به عنوان جایگزین مکانیسم های حاکمیت شرکتی جایگزین به دلیل ضعف مکرر مکانیسم های حاکمیت منظم در محیط های قانونی کمتر قوی دید. بنابراین، نقش حسابرسان متخصص در یک صنعت هنوز به طور کامل روشن نشده است. ممکن است جایگزین یا تکمیل کننده حاکمیت هیئت مدیره یک شرکت باشد. به منظور نشان دادن بیشتر نحوه ارتباط حسابرسان متخصص در یک صنعت با حاکمیت هیئت مدیره، تحقیقی از یک نگرش جدید انجام شد تا مشخص شود آیا این ارتباط شامل جایگزینی یا تکمیلی طرف سابق برای طرف قبلی می شود. این مطالعه اثر متقابل تخصص صنعت حسابرس و استقلال هیئت مدیره را بر به موقع بودن گزارشگری مالی، بر اساس چارچوبی که از سوی کلین^۷ (۲۰۰۲)، تدوین شده است، بررسی می کند. پیش بینی می شد. که یک ارتباط مثبت (منفی) بین گزارشگری مالی سریع و استقلال هیئت مدیره شرکتی که حسابرسان متخصص در صنعت را استخدام می کند، شناسایی شود. چنین حسابرسان باید در نقشی عمل کنند که شامل تکمیل (یا جایگزینی) حاکمیت هیئت مدیره باشد.

¹ Ahmad, et al.,
² Beasley and Petroni
³ Carcello, et al.,
⁴ Tsui, et al.,
⁵ Kwon, et al.,
⁶ DeFond and Hung
⁷ Klein

اهداف تحقیق

این تحقیق در پی دست یافتن به بررسی تأثیر متقابل تخصص صنعت حسابرسان و حاکمیت هیئت مدیره بر به موقع بودن گزارشگری مالی در بین شرکت های بازار سرمایه می باشد. بررسی رابطه بین حاکمیت هیئت مدیره و به موقع بودن گزارشگری مالی. بررسی تأثیر حسابرسان متخصص در صنعت رابطه بین حاکمیت هیئت مدیره و به موقع بودن گزارشگری مالی.

فرضیه ها

فرضیه ۱: بین حاکمیت هیئت مدیره و به موقع بودن گزارشگری مالی رابطه معنی داری وجود دارد.
فرضیه ۲: حسابرسان متخصص در صنعت رابطه بین حاکمیت هیئت مدیره و به موقع بودن گزارشگری مالی را تعدیل می کند.

نوع روش

این پژوهش از لحاظ طبقه بندی پژوهش بر مبنای هدف، از نوع کاربردی، از لحاظ طبقه بندی بر حسب روش، از نوع توصیفی و از میان انواع پژوهش های توصیفی، از نوع همبستگی می باشد. گفتنی است رویکرد این پژوهش، پس رویدادی (استفاده از داده های رویدادهای گذشته) است. به منظور آزمون فرضیه ها، روش رگرسیون چند متغیره بکارگرفته شده است. همچنین جهت اطمینان از قابل اتکا بودن نتایج، از آزمون های پیش فرض استفاده از رگرسیون، استفاده شده است.

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

تبیین فرضیه های تحقیق

تبیین رابطه حاکمیت هیئت مدیره و به موقع بودن گزارشگری مالی نظریه سازمانی، بر چگونگی رسیدگی به مشکلات سازمانی، مانند عدم تقارن اطلاعاتی که از تضاد بین یک مدیر و یک نماینده ناشی می شود، تأکید می کند. طبق نظر جنسن و مکلینگ^۱ (۱۹۷۶)، هم عامل و هم مدیر باید برای نظارت بر این مشکلات و کاهش اطلاعات نامتقارن روی مکانیسم های کنترل و نظارت سرمایه گذاری بیشتری کنند. یکی از دلایل مدیران برای استخدام حسابرسان مستقل خارجی، به دست آوردن اطلاعات با کیفیت بالا است که به مدیران در نظارت بر نمایندگان، کاهش اطلاعات نامتقارن و در نتیجه کاهش مسائل نمایندگی کمک می کند (کننت و همکاران،^۲ ۲۰۱۰). بنابراین، انتصاب حسابرسان خارجی یکی از مکانیسم های نظارتی است که به کاهش تعارض بین سرمایه گذاران و مدیریت و همچنین کاهش عدم تقارن اطلاعاتی کمک می کند. علاوه بر این، حسابرسان خارجی یکی از عوامل اصلی ترویج شفافیت گزارشگری مالی است که در نتیجه منجر به تولید صورت های مالی با کیفیت بالاتر می شود (کیتوانگ،^۳ ۲۰۱۴). یکی دیگر از مکانیسم های نظارتی که می تواند به کاهش مشکلات نمایندگی کمک کند، ایجاد سیستم حاکمیت شرکتی است. دیدگاه سازمانی نشان می دهد که یک مکانیسم حاکمیت شرکتی موثر می تواند قابل اعتماد بودن اطلاعات مالی منتشر شده برای عموم را تضمین کند (کارسلو و همکاران، ۲۰۰۲).

¹ Jensen and Meckling

² Kent, et al

³ Kitiwong

شرکت‌های مشتری با مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی قوی‌تر به‌عنوان ریسک تجاری پایین‌تری ارزیابی شده‌اند، که به افزایش درجه اتکا به حسابرسان برای سیستم کنترل داخلی مشتری کمک می‌کند و دوم، نیاز به آزمایش‌های اساسی گسترده را کاهش می‌دهد. تلاش و زمان قابل توجهی مصرف می‌کند (شارما و همکاران^۱، ۲۰۱۱). در نتیجه، بدنه حاکمیت شرکتی از طریق ویژگی‌های خود می‌تواند این اطمینان را ایجاد کند که مدیریت شرکت (نماینده) به نمایندگی از سهامداران (اصلی) عمل خواهد کرد (نلسون و شاکری^۲، ۲۰۱۱).
فاما و جنسن^۳ (۱۹۸۳)، استدلال کرد که مدیران مستقل انگیزه دارند تا کار خود را انجام دهند و با مدیران درگیر فعالیت‌هایی نمی‌شوند که ممکن است به سهامداران آسیب برساند زیرا این امر منجر به کاهش قابل توجهی از ارزش سرمایه انسانی می‌شود.

پیشینه تحقیق

پیشینه لاتین

الموزاکر و همکاران^۴ (۲۰۲۳)، در مطالعه‌ای به بررسی این امر پرداختند که چگونه به موقع بودن گزارشگری مالی از سوی شرکت‌های پذیرفته شده در امارات متحده عربی تحت تأثیر متقابل بین حسابرسان متخصص صنعت و حاکمیت هیئت مدیره است. به منظور کسب داده‌ها، از بازارهای سرمایه امارات - بورس اوراق بهادار ابوظبی و بازار مالی دبی استفاده شد که دوره هفت ساله بین سال‌های ۲۰۱۱ و ۲۰۱۷ را پوشش می‌داد و در این راستا، ۳۸۵ مشاهده به دست آمد. آمار توصیفی و رگرسیون چندگانه، آزمون‌های آماری اصلی با استفاده از روش داده‌های تابلویی (پانلی) بودند. نتایج آزمون‌های اثر مستقیم نشان می‌دهد که استقلال هیئت مدیره و حسابرسان متخصص در صنعت تأثیر معناداری بر به‌موقع بودن گزارش‌های مالی ندارند. با این وجود، نتایج همچنین نشان می‌دهد که به‌موقع گزارش‌گری مالی تحت تأثیر متقابل بین تخصص صنعت حسابرسان و حاکمیت هیئت مدیره شرکت‌ها قرار دارد. به طور خاص، نتایج نشان می‌دهد که به‌موقع بودن گزارش‌گری مالی با استقلال هیئت مدیره برای شرکت‌هایی که توسط حسابرسان متخصص صنعت حسابرسی می‌شوند، ارتباط مثبت دارد. این یافته با این تصور سازگار است که حسابرسان متخصص در صنعت نقش حاکمیت هیئت مدیره موثر را تکمیل می‌کنند.

سینق و همکاران^۵ (۲۰۲۲)، در پژوهشی بررسی نمودند که آیا شرکای حسابرسی با چندین مشتری، می‌توانند حسابرسی‌های خود را به‌موقع کامل کنند یا خیر؟ چرا که یک حوزه مهم اما تا حد زیادی ناشناخته از تحقیقات دانشگاهی است. یک دیدگاه این است که داشتن چندین مشتری، دانش و تجربه شریک حسابرسی را افزایش می‌دهد و در نتیجه حسابرسی کارآمدتر و در نتیجه سریع‌تر انجام می‌شود. از سوی دیگر، داشتن چندین مشتری ممکن است بر شریک حسابرسی سنگینی کند و در نتیجه فرآیند حسابرسی کندتر و زمان تکمیل طولانی‌تر شود. این محققین دریافتند که شرکای حسابرسی با چندین مشتری برای تکمیل حسابرسی سالانه خود زمان بیشتری می‌برد. مهمتر از آن، این محققین دریافتند که شرکت‌هایی که حسابرسان پرمشغله‌ای دارند و برای تکمیل حسابرسی‌هایشان زمان بیشتری می‌برد، کیفیت گزارشگری مالی ضعیف‌تری نیز دارند. افزون بر این، از نظر پیامدها برای حسابرسان پرمشغله، شرکت‌هایی که تاخیر طولانی در گزارش حسابرسی داشتند، سال بعد حسابرسان خود را تغییر دادند که نشان می‌دهد شرکای حسابرسی پر مشغله اگر حجم کاری آنها

¹ Sharma, et al.,

² Nelson and Shukeri

³ Fama and Jensen

⁴ Almuzaiqer, et al.,

⁵ Singh, et al.,

بیش از حد باشد و قادر به حفظ کیفیت حسابرسی نباشند، ممکن است مشتریان را از دست بدهند. در نتیجه، نتایج ما پیامدهایی برای شرکت‌ها، مؤسسات حسابرسی، تنظیم‌کننده‌ها و سایر سهامداران کلیدی دارد.

نیزام و همکاران^۱ (۲۰۲۰)، در پژوهشی به بررسی، رابطه بین تخصص اعضای زنانه کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی را بررسی می‌کند. همچنین، اثر تعدیل‌کننده تخصص کرسی‌های زنانه کمیته حسابرسی را بر رابطه بین کنترل‌های داخلی و کیفیت گزارشگری مالی بررسی می‌کند. این مطالعه، ۳۰۲ شرکت رسمی در بورس اوراق بهادار پاکستان از ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۶ را تجزیه و تحلیل می‌کند. این مطالعه، دریافت که تخصص کرسی‌های زنانه کمیته حسابرسی، باعث بهبود کیفیت گزارشگری مالی بهتر از هم‌تایان مرد آن‌ها می‌شود. همچنین، تخصص کرسی‌های زنانه کمیته حسابرسی، باعث بهبود مکانیسم‌های حاکمیت شرکتی و کنترل داخلی (به عنوان مثال، محیط کنترل، فعالیت‌های کنترل، و اطلاعات و ارتباطات) می‌شود. این تحقیق پیامدهایی را برای سهامداران و نهادهای نظارتی ارائه می‌دهد. تخصص اعضای زنانه کمیته حسابرسی، نظارت را بهبود می‌بخشد که ارزش سهامداران و اعتماد سرمایه‌گذاران را افزایش می‌دهد. قانون‌گذاران باید در مورد تخصص کرسی‌های زنانه کمیته حسابرسی سختگیرانه‌تر عمل کنند.

حبیب و حیویان^۲ (۲۰۱۶)، به بررسی مشکل هیأت مدیره بر کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس نیوزلند پرداختند نتایج آن‌ها نشان می‌دهد که اعضای موظف هیأت مدیره بر رابطه کمیته حسابرسی و مدیریت سود واقعی اثر مثبت دارد و این اثر در مورد مدیران موظف دارای مشکل در ارائه گزارشگری متقلبانه برجسته‌تر است.

پیشینه فارسی

قدردان و معصومی (۱۴۰۰)، در پژوهشی به بررسی تاثیر توانایی مدیریت و کیفیت حسابرسی بر به موقع بودن گزارش حسابرسی با در نظر گرفتن نقش تعدیل‌کننده بحران مالی پرداختند. به منظور دستیابی به این هدف، چهار فرضیه تدوین شد که جهت‌آزمون این فرضیه‌ها؛ با استفاده از روش حذف سیستماتیک، نمونه‌ای متشکل از ۱۶۴ شرکت از بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، طی سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۸ انتخاب گردید. پژوهش حاضر، از نوع بنیادی-تجربی می‌باشد و مدل‌های پژوهش به روش رگرسیون چند متغیره، مبتنی بر داده‌های ترکیبی مورد تخمین قرار گرفت. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که توانایی مدیریت و کیفیت حسابرسی بر به موقع بودن گزارش حسابرسی تاثیر مثبت ندارد. همچنین بحران مالی، اثر توانایی مدیریت و کیفیت حسابرسی بر به موقع بودن گزارش حسابرسی را تضعیف نمی‌کند.

مهرانی و همکاران (۱۳۹۹)، به بررسی تاثیر توانایی مدیریتی بر به موقع بودن گزارشگری مالی پرداختند. بدین منظور از داده‌های ۱۲۷ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی بازه زمانی ۱۰ ساله ۱۳۸۷-۱۳۹۶ استفاده گردید. اندازه‌گیری توانایی مدیران با مدل دمرجیان و همکاران (۲۰۱۳)، و روش تحلیل پوشش داده‌ها (DEA) صورت پذیرفته است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه نشان داد که مدیران توانمند، اثر انفعالی بر تاخیر اعلان سود و گزارش حسابرسی داشته و در نتیجه افشای اطلاعات مالی به موقع تری را موجب می‌شوند. در مجموع نتایج نشان می‌دهد، افزایش توانمندی مدیران تاثیر مثبتی بر بهنگام بودن گزارشگری مالی دارد و با انتشار به موقع اخبار اطلاعات مالی، منجر به کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین شرکت و سرمایه‌گذاران می‌شوند.

¹ Nizam, et al.,

² Habib & Bhuiyan

نیک کار و محمدی (۱۳۹۸)، در پژوهشی به بررسی تأثیر استراتژی شرکت، هزینه‌های سیاسی و قدرت مدیریت بر به‌موقع بودن گزارشگری مالی پرداختند. برای این منظور فرضیه‌هایی تدوین شده‌اند و اطلاعات مربوط به ۱۰۵ شرکت عضو بورس اوراق بهادار برای دوره زمانی بین سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۶ بررسی و تجزیه و تحلیل شده‌اند. الگوی رگرسیون پژوهش با استفاده از روش داده‌های تابلویی با رویکرد داده‌های تلفیقی بررسی و آزموده شد. یافته‌ها نشان دادند در ارتباط با تأثیر استراتژی شرکت، تنها استراتژی‌های رقابتی و استراتژی شرکت با توجه به اطلاعات آتی، افزایش به‌موقع بودن گزارشگری مالی را سبب خواهند شد. همچنین، یافته‌ها نشان می‌دهند ریسک سیستماتیک و اندازه شرکت به ترتیب کاهش و افزایش به‌موقع بودن گزارشگری مالی را سبب می‌شوند. با توجه به نتایج پژوهش می‌توان ادعا کرد توانایی مدیریت، یکی از شاخص‌های قدرت مدیریت، تأثیر معناداری بر به‌موقع بودن گزارشگری مالی دارد و توانایی بالاتر، افزایش به‌موقع بودن گزارشگری مالی را سبب می‌شود.

ابریشمی موحد و همکاران (۱۳۹۲)، به بررسی عوامل مؤثر بر تأخیر گزارش‌گری مالی میان دوره ای پرداختند. پژوهش آنان به بررسی میزان تأثیر هفت عامل اثرگذار بر تأخیر شامل سابقه بوردی شرکت، صنعتی که شرکت بدان متعلق است، اندازه، ساختار سرمایه، رشد، سودآوری و حجم معاملات سهام می‌پردازد. جامعه آماری شامل شرکت‌هایی است که پیش از سال ۱۳۸۳ پذیرش و از بین آن‌ها ۱۰۲ شرکت به عنوان نمونه انتخاب شده‌اند. تحلیل داده‌ها با روش پانل دیتا انجام و پس از بررسی توصیفی داده‌ها آزمون‌های آماری استفاده شده‌اند. میانگین تأخیر شرکت‌های نمونه در دوره تحقیق حدود ۶۲ روز بوده است. نتایج تحلیل‌ها نشان می‌دهد که در دوره تحقیق از بین هفت متغیر مستقل مورد بررسی، رابطه معکوس معنی‌داری بین قدمت بوردی با تأخیر در انتشار گزارش‌های مالی میان دوره ای مشاهده می‌شود. این بدان معناست که هر چه قدمت بوردی شرکت بیشتر باشد گزارش‌های آن شرکت با تأخیر کم‌تری نسبت به مهلت مقرر ارائه شده‌اند. سایر متغیرها ارتباط معنی‌داری با تأخیر در انتشار گزارش‌های ندارند.

روش تحقیق

نوع تحقیق

روش این تحقیق از نظر ماهیت و محتوا از نوع همبستگی است که با استفاده از داده‌های ثانویه مستخرج از صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران به تحلیل رابطه‌ی همبستگی بین متغیرها می‌پردازد. انجام این تحقیق در چهارچوب استدلال قیاسی- استقرایی صورت خواهد گرفت. علت استفاده از روش همبستگی کشف روابط همبستگی بین متغیرها است. تحقیق همبستگی یکی از انواع تحقیقات توصیفی است. در تحقیق حاضر ابتدا همبستگی بین متغیرهای تحقیق را مورد آزمون قرارداداده و در صورت وجود همبستگی بین متغیرهای پژوهش اقدام به برآورد مدل‌های رگرسیونی چندگانه خواهد شد. از سوی دیگر تحقیق حاضر به علت بهره‌گیری از اطلاعات گذشته از نوع پس‌رویدادی (شبه تجربی) است و با توجه به این که نتایج پژوهش برای گروهی از استفاده‌کنندگان مفید خواهد بود، تحقیق پیش‌رو از حیث هدف کاربردی و از حیث روش توصیفی- همبستگی قلمداد می‌گردد.

مدل آزمون فرضیه‌ها

در ادامه، مدل رگرسیونی تحقیق جهت آزمون فرضیه‌ها نشان داده شده است. تعاریف عملیاتی متغیرها در بخش بعد ارائه اشاره شده است. فرضیه‌های تحقیق با توجه به پژوهش الموزیکر و همکاران (۲۰۲۳)، از طریق مدل‌های رگرسیونی زیر مورد آزمون قرار خواهند گرفت.
مدل آزمون فرضیه اول تحقیق:

جهت آزمون فرضیه اول پژوهش از مدل رگرسیون چندگانه زیر بهره گرفته خواهد شد. جهت آزمون فرضیه اول به معنی داری ضریب β_1 در مدل استناد خواهد شد.

$$TRL_{i,t} = +0 + + 1 BDIND_{i,t} + \beta_2 Size_{i,t} + \beta_3 PROF_{i,t} + 4 4 ev_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

مدل آزمون فرضیه دوم تحقیق:

جهت آزمون فرضیه دوم پژوهش از مدل رگرسیون چندگانه زیر بهره گرفته خواهد شد. جهت آزمون فرضیه دوم به معنی داری ضریب β_2 در مدل استناد خواهد شد.

$$TRL_{i,t} = +0 + + 1 BDIND_{i,t} \beta \beta_2 BDIND_{i,t} \times AISPE_{i,t} + \beta_3 AISPE_{i,t} + 4 4 Size_{i,t} - 1 + \beta P PROF_{i,t} + \beta_6 \beta ev_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

متغیر وابسته

تعریف مفهومی

گزارشگری مالی به موقع: به طور مفهومی، به موقع بودن به کیفیتی اشاره دارد که در زمان مناسب و مطلوب قابل دسترسی باشد و یا خوش موقع باشد (گریگوری ون هاون^۱، ۲۰۰۴). تأخیر در گزارش حسابرسی: برابر است با اختلاف در تعداد روزهای بین پایان سال مالی شرکت تا روزی که حسابرس مستقل گزارش حسابرسی را امضا می کند (حاجیها و همکاران، ۱۳۹۶).

تعریف عملیاتی

به موقع بودن گزارشگری مالی (TRL): از الگوریتم طبیعی تفاوت به تاریخ گزارشگری مالی و تاریخ ارائه گزارش حسابرسی محاسبه می شود.

متغیر مستقل

تعریف مفهومی

حاکمیت هیئت مدیره: با پیروی از پژوهش الموزیکر و همکاران (۲۰۲۳)، جهت سنجش حاکمیت هیئت مدیره از شاخص استقلال هیات مدیره استفاده خواهد شد. در خصوص استقلال هیأت مدیره، بورس اوراق بهادار در آیین نامه نظام راهبری شرکتی، راهنمایی روشنی در مورد استقلال مدیران مستقل ارائه می نماید. پژوهش های پیشین بیان کرده اند که استقلال اعضای هیأت مدیره می تواند به افزایش بهره وری، افزایش عملکرد عملیاتی شرکت و افزایش نقش نظارتی هیأت مدیره بینجامد. برای اندازه گیری این متغیر مشابه پژوهش دیمیتروپولوس و آستریو (۲۰۱۰)، از درصد تعداد مدیران غیرموظف به تعداد کل اعضای هیأت مدیره جهت اندازه گیری استقلال هیأت مدیره استفاده شده است.

تعریف عملیاتی

حاکمیت هیئت مدیره (BDIND): با پیروی از پژوهش الموزیکر و همکاران (۲۰۲۳)، جهت سنجش حاکمیت هیئت مدیره از شاخص استقلال هیات مدیره استفاده خواهد شد که از طریق نسبت اعضای غیر موظف به کل اعضای هیئت مدیره محاسبه خواهد شد.

¹ Gregory and Van Hoon

متغیر تعدیل کننده

تعریف مفهومی

تخصص حسابرس: تخصص حسابرس در صنعت شامل به وجود آوردن افکار سازنده به منظور کمک (خلق ارزش افزوده) به صاحب کاران، هم چنین فراهم کردن دیدگاه ها و یا راه کارهای تازه برای برخی از موضوعاتی می شود که صاحب کاران در صنایع مربوط به خود با آن روبه رو می شوند (کند^۱، ۲۰۰۸). در این پژوهش مطابق با پژوهش های پیشین (اعتمادی و همکاران، ۱۳۸۸)، از سهم بازار به عنوان شاخصی برای تخصص حسابرس بهره گرفته می شود، زیرا اولویت صنعت را نسبت به سایر حسابرسان نشان می دهد. مؤسسه ای که سهم بزرگ تری از بازار را در اختیار دارد، از دانش تخصصی بالاتری در مورد آن صنعت خاص برخوردار می باشد.

تعریف عملیاتی

تخصص در صنعت حسابرس (AISPE): در این پژوهش مطابق با پژوهش های پیشین (اعتمادی و همکاران، ۱۳۸۸)، از سهم بازار به عنوان شاخصی برای تخصص حسابرس در صنعت بهره گرفته می شود، زیرا اولویت صنعت را نسبت به سایر حسابرسان نشان می دهد. مؤسسه ای که سهم بزرگ تری از بازار را در اختیار دارد، از دانش تخصصی بالاتری در مورد آن صنعت خاص برخوردار می باشد. تخصص حسابرس در صنعت با استفاده از دو رویکرد سهم بازار و سهم پرتفوی مؤسسه حسابرسی محاسبه می شود که در این تحقیق از رویکرد سهم بازار استفاده می شود. چون در تحقیق اعتمادی و همکاران (۱۳۸۸)، نیز این رویکرد مورد تاکید قرار گرفته همچنین جمع آوری اطلاعات مورد نیاز برای محاسبه تخصص حسابرس در صنعت با استفاده از رویکرد سهم پرتفوی مؤسسه حسابرسی در ایران با مشکلات فراوانی رو به روست. سهم بازار حسابرسان نیز به شرح زیر محاسبه می شود:

$$\left(\frac{1}{(IF)}\right) * \left(\frac{1}{2}\right) ? \left(\frac{EA}{(EAT)}\right)$$

که در رابطه شماره دو مجموعه دارایی های تمام صاحبکاران یک مؤسسه حسابرسی خاص در یک صنعت خاص تقسیم بر مجموع دارایی های کل صاحبکاران در این صنعت، می شود. با پیروی از پالم رز (۱۹۸۶)، موسساتی در این تحقیق به عنوان متخصص در صنعت در نظر گرفته می شوند که سهم بازار آنها (یعنی عبارت سمت راست معادله) بیش از عبارت یک بر روی تعداد شرکت های موجود در یک صنعت ضرب بر یک تقسیم بر دو (یعنی عبارت سمت چپ معادله) باشد.

متغیرهای کنترلی

Lev: عبارت است از اهرم مالی یعنی نسبت ارزش دفتری بدهی های بلندمدت به ارزش دفتری کل دارایی های شرکت i در سال t؛ (جهت کنترل اهرم مالی یا به عبارتی توان بازپرداخت بدهی ها)

PROF: بازده دارایی ها شرکت i در سال t که عبارت است از نسبت سود خالص قبل از بهره و مالیات به کل دارایی ها (جهت کنترل عملکرد شرکت ها).

Size: لگاریتم طبیعی ارزش دفتری کل دارایی ها شرکت i در سال t؛ (به منظور کنترل اثر اندازه شرکت ها).

¹ Kend

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری عبارتست از کلیه‌ی عناصر و افرادی که در یک مقیاس جغرافیایی (جهانی یا منطقه‌ای) دارای یک یا چند صفت مشترک باشند (حافظ نیا، ۱۳۸۲). با توجه به اینکه در ایران بورس اوراق بهادار تنها سازمانی است که دارای اطلاعات در دسترس می‌باشد و مراکز اطلاعاتی جامع و کامل دیگری که بتوان از اطلاعات آن جهت مراکز تحقیقاتی و محققین استفاده کرد وجود ندارد در تحقیق حاضر جامعه آماری شامل کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشند.

دلایل انتخاب این جامعه آماری عبارتند از:

✓ دسترسی آسان به داده‌ها و صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار.
✓ قابلیت اتکا و شفافیت داده‌های بورس اوراق بهادار در مقایسه با سایر شرکت‌ها.
شرکت‌هایی که در دامنه‌ی زمانی سال ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۱ و دارای ویژگی‌های زیر هستند به عنوان جامعه‌ی در دسترس در نظر گرفته شده است:

- ✓ جزء شرکت‌های مالی، سرمایه‌گذاری، بانک‌ها، بیمه و صندوق‌ها نباشد.
  - ✓ جزء شرکت‌های غیرتولیدی (حمل و نقل، بازرگانی، خدماتی و غیره) نباشد.
  - ✓ طی سال‌های مورد مطالعه‌ی پژوهش، به بورس ورود پیدا نموده باشد.
  - ✓ اطلاعات مالی مورد نیاز، به خصوص یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی در دسترس باشد.
  - ✓ در دوره پژوهش از نماد معامله آن‌ها از تابلوی بورس خارج نشده باشد.
- با توجه به اطلاعات گردآوری شده در انتهای سال ۱۴۰۱ بر اساس جدول ۱ صفحه بعد نمونه‌ی نهایی حاصل شد.

جدول (۱): تعداد شرکت‌های جامعه‌ی آماری و اعمال شرایط

کل شرکت‌ها	حذف شده	زیرمجموعه	شرح
۳۷۵		جامعه آماری (کل شرکت‌های بورسی)	
	(۱۴)	سرمایه‌گذاری‌ها	خدمات پولی و مالی (واسطه‌گر مالی، سرمایه‌گذاری، بانک، بیمه، نهادهای مالی واسط و ...)
	(۸)	بیمه‌ها	
	(۴)	واسطه‌گری‌های مالی و پولی	
	(۱۰)	بانک‌ها	
	(۱۵)	نهادهای مالی واسط	
	(۱)	سایر واسطه‌گری‌های مالی	
	(۲۱)	هلدینگ	
(۷۳)		جمع	
	(۱۱)	انبوه‌سازی املاک و مستغلات	غیرتولیدی‌ها و صنایع غیرمرتبط (چندرشته‌ای، خدماتی، حمل و نقل، انبوه‌سازی و ...)
	(۵)	حمل و نقل انبارداری و ارتباطات	
	(۷)	رایانه (مشاوره و تهیه نرم افزار)	
	(۳)	عرضه خدمات برق، گاز، بخار و آب گرم	
	(۵)	چندرشته‌ای صنعتی	
	(۱)	وسایل ارتباطی	
	(۲)	اطلاعات و ارتباطات	
	(۲)	مخابرات	
	(۱)	خرده‌فروشی	

	(۱)	چاپ	
	(۱)	هتل و رستوران	
	(۱)	استخراج نفت و گاز جز اکتشاف	
(۴۰)		جمع	
	(۴۱)	ورود بعد از سال ۱۳۹۲	عدم دسترسی اطلاعات
	(۲)	عدم دسترسی به اطلاعات مالی	(لغو پذیرش و عدم دسترسی به شاخصهای مالی...)
(۴۳)		جمع	
	(۲۹)	تغییر سال مالی	تغییر سال مالی یا تغییر فعالیت
(۲۹)		جمع	
۱۹۰		تعداد شرکت های جامعه در دسترس	

روش گردآوری داده‌ها

در این پژوهش برای جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات موردنیاز، ابتدا از روش کتابخانه‌ای و مطالعات اسنادی استفاده شده که بر این اساس، مبانی نظری و ادبیات پژوهش از کتب و مجلات تخصصی لاتین و فارسی گردآوری می‌گردد. سپس داده‌های لازم برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از طریق مراجعه به صورت‌های مالی و یادداشت‌های توضیحی شرکت‌های منتخب، گزارش فعالیت هیئت‌مدیره، لوح‌های فشرده آرشیو تصویری و آماری سازمان بورس اوراق بهادار تهران، پایگاه اینترنتی بورس اوراق بهادار و دیگر پایگاه‌های مرتبط و نیز از نرم‌افزار ره‌آورد نوین استخراج گردید. داده‌ها پس از گردآوری و انتقال به صفحه گسترده اکسل و اعمال محاسبات لازم، برای تجزیه و تحلیل آماده شدند. جهت تجزیه و تحلیل نهایی داده‌ها نیز از نرم‌افزار آماری R استفاده شده است.

آمار توصیفی

اولین مرحله تحلیل داده‌ها، توصیف یا تلخیص آن‌ها با استفاده از آمار توصیفی است. آمار توصیفی مجموعه روش‌هایی است که به خلاصه کردن، طبقه بندی، توصیف و تفسیر داده‌ها می‌پردازد. شاخص‌های توصیف داده‌ها به منظور تحلیل توصیفی متغیرها قبل از آزمون فرضیه‌ها تعیین می‌شوند، این اقدام به منظور ارائه دیدگاهی کلی نسبت به جامعه آماری و شناخت بیش‌تر آن صورت می‌گیرد. شاخص‌های توصیف داده‌ها به سه گروه شاخص‌های مرکزی، شاخص‌های پراکندگی و شاخص‌های شکل توزیع تقسیم می‌شوند که در زیر به تشریح آن‌ها پرداخته می‌شود.

شاخص‌های مرکزی

هر معیار عددی که معرف مرکز مجموعه‌ی داده‌ها باشد، شاخص مرکزی نامیده می‌شود برای اندازه‌گیری مرکز داده‌های آماری ملاک‌های متعددی وجود دارد که در ادامه به برخی از آن‌ها پرداخته می‌شود:

میانگین^۱: اصلی‌ترین و مورد استفاده‌ترین شاخص مرکزی میانگین است. اگر داده‌ها روی یک محور به صورت منظم ردیف شوند، مقدار میانگین دقیقاً در نقطه تعادل یا مرکز ثقل توزیع قرار می‌گیرد.

میانه^۱: میانه مقداری است که در صورت مرتب کردن داده‌ها، در وسط قرار می‌گیرد به طور کلی میانه به عنوان اندازه تمایل به مرکز توزیع‌هایی که شکل آن‌ها نامتقارن است، به کار برده می‌شود را می‌نامند.

¹ Mean

شاخص پراکندگی

برای این که داده ها به طور واقعی تری توصیف شوند و مجموعه های داده ها با هم مقایسه پذیر باشند باید میزان تفاوت های آن ها نیز از طریق معیارهای عددی سنجیده شود. این سنجش از طریق شاخص های پراکندگی صورت می گیرد. یکی از مهم ترین شاخص های پراکندگی که در این تحلیل به آن پرداخته شده است، انحراف معیار است که به شرح زیر می باشد:

انحراف معیار^۲: واحد اندازه گیری واریانس، مجذور واحد اصلی متغیر است و به همین دلیل تفسیر آن به سادگی صورت نمی گیرد. این مساله با جذر گرفتن از واریانس حل می شود شاخص حاصل را انحراف معیار می نامند، بنابراین انحراف معیار جذر مثبت واریانس داده ها است که بر سایر آماره های پراکندگی رجحان دارد.

شاخص های شکل توزیع

این شاخص ها به بررسی شکل توزیع جوامع آماری می پردازند. چولگی^۳: این شاخص عدم تقارن توزیع را نسبت به شاخصی معین معمولاً نسبت به میانگین نشان می دهد. مهم ترین شاخص چولگی، ضریب چولگی است. اگر ضریب چولگی صفر باشد، جامعه کاملاً متقارن است و چنانچه این ضریب مثبت باشد، توزیع دارای چولگی به راست و اگر ضریب منفی باشد توزیع دارای چولگی به چپ می باشد. کشیدگی^۴: میزان کشیدگی منحنی فراوانی نسبت به منحنی نرمال استاندارد را برجستگی یا کشیدگی می نامند. اگر کشیدگی حدود صفر باشد، یعنی منحنی فراوانی از لحاظ کشیدگی وضع متعادل و نرمالی دارد، اگر این مقدار مثبت باشد منحنی برجسته و اگر منفی باشد منحنی پهن می باشد.

تحلیل آماری

آمار توصیفی

از آنجاکه آمار ابزار مناسبی برای تبدیل داده ها به اطلاعات است، استفاده از آن در دانش حسابداری به نحو وسیعی رایج گردیده است. به کارگیری فنون آمار در بررسی صحت و سقم فرضیات یکی دیگر از جنبه های کاربرد این علم گسترده در علم حسابداری است. محقق امروز، بسیاری از فرضیات تحقیق خود را با فنون آماری محک می زند و صحت روابط بین متغیرهای آن را با رویکرد آماری بررسی می کند. از دیدگاه ژرارد کالت آمار یک روش است و نه یک نظریه؛ هدف آن حداقل در قلمروی خودش توصیف کردن است و نه توجیه کردن. گرچه آمار ابزاری است برای شناخت، وسیله ای است مجاز برای درک و فهم انواع مختلف پدیده های کم و بیش پیچیده و ترسیم کننده حدود و اندازه گیرنده ابعاد و آشکارکننده برخی از حالات این پدیده ها، اگرچه آمار داوری کردن را سهل می کند ولی به هیچ وجه جانشین خود داوری نمی شود؛ آنچه می توان گفت این است که ارقام هرگز به خودی خود حرفی نمی زنند. به طور کلی در استفاده از آمار، اعداد و توضیحات ریاضی جانشین کلمات مبهم و نامشخص می شود. از طرف دیگر، برای تجزیه و تحلیل داده های جمع آوری شده، آمار تحلیلی به دو صورت آمار توصیفی و استنباطی مطرح می گردد. آمار توصیفی شامل مجموعه روش هایی است که برای جمع آوری، تلخیص، طبقه بندی و توصیف حقایق عددی به کار می رود. در واقع این نوع تحلیل، داده ها و اطلاعات پژوهش را توصیف کرده و طرح یا الگوی کلی از داده ها را برای استفاده سریع و بهتر از آن ها به دست می دهد. در یک جمع بندی، با استفاده مناسب از

¹ Median
² Standard Deviation
³ Skewness
⁴ Kurtosis

آمار توصیفی می‌توان ویژگی‌های یک دسته از اطلاعات را بیان کرد و علاوه بر فهم بهتر نتایج یک آزمون، مقایسه نتایج آن آزمون را با آزمون‌ها و مشاهدات دیگر نیز تسهیل نمود. از این رو، با استفاده از آمار توصیفی، شناختی از وضعیت داده‌های جمع‌آوری شده از نمونه آماری برای هر متغیر حاصل می‌شود (دلاور، ۱۳۸۶). همچنین لازم به ذکر است که با توجه به نمونه‌گیری انجام شده تعداد ۱۹۰ شرکت به عنوان شرکت‌های نمونه‌ی آماری انتخاب شدند که داده‌های آن‌ها طی دوره ۱۰ ساله (۱۳۹۲ الی ۱۴۰۱) مورد بررسی قرار گرفت. آمار توصیفی متغیرهای پژوهش در جدول (۲) و (۳) ارائه گردیده است.

جدول (۲): آمار توصیفی متغیرهای مورد مطالعه

نماد لاتین	مقیاس	مشاهدات	میانگین	میانه	کمترین	بیشترین	انحراف	چولگی	کشیدگی
Size	لگاریتم	۱۹۰۰	۱۵/۰۴۳	۱۴/۷۷۰	۱۰/۵۳۲	۲۱/۵۷۱	۱/۷۲۹	۰/۶۸۲	۰/۶۱۲
PROF	نسبت	۱۹۰۰	۰/۱۷۹	۰/۱۵۱	-۰/۴۰۳	۰/۷۶۴	-۰/۱۷۵	۰/۴۸۰	۰/۱۷۳
Lev	نسبت	۱۹۰۰	۰/۱۲۱	۰/۰۷۹	۰/۰۰۰	۰/۸۴۶	-۰/۱۲۳	۲/۰۱۹	۵/۲۰۰
BDIND	نسبت	۱۹۰۰	۰/۷۲۰	۰/۸	۰	۱	-۰/۲۰۱	-۰/۵۵۸	۰/۲۵۳
TRL	لگاریتم	۱۹۰۰	۴/۲۹۳	۴/۳۸۲	۲/۷۷۲	۵/۲۷۸	-۰/۳۸۹	-۰/۶۴۹	-۰/۲۴۶

منبع: محاسبات پژوهش‌گر

جدول (۳): آمار توصیفی متغیرهای کیفی تحقیق

ردیف	نماد متغیر	مقیاس	تعداد مشاهدات یک	درصد فراوانی مشاهدات یک	تعداد مشاهدات صفر	درصد فراوانی مشاهدات صفر
۱	AISPE	مجازی	۱۱۶۹	۶۱/۵۳	۷۳۱	۳۸/۴۷

تحلیل توصیفی، اطلاعات مفیدی را در خصوص توزیع داده‌های جمع‌آوری شده و متغیرهای محاسبه شده در اختیار محقق قرار می‌دهد. نتایج ارائه شده در نشان می‌دهد که حداقل و حداکثر متغیرها بالاترین و کمترین داده موجود در داده‌های جمع‌آوری شده از سطح شرکت را نشان می‌دهند. در آمار توصیفی شاخصه اندازه‌گیری پارامتر مشخص کردن انحراف از قرینگی، ضریب چولگی است. منفی بودن چولگی در متغیر نشان‌دهنده آن است که توزیع نامتقارن با کشیدگی به سمت مقادیر کوچک‌تر (چولگی منفی) دارد. مثبت بودن چولگی در سایر متغیرهای پژوهش نشان‌دهنده آن است که توزیع نامتقارن با کشیدگی به سمت مقادیر بزرگ‌تر (چولگی مثبت) دارد. شاخص سنجش پراکندگی جامعه نسبت به توزیع نرمال، ضریب کشیدگی نام دارد. منفی بودن ضریب کشیدگی حاکی از آن است که متغیرهای تحقیق کوتاه‌تر از توزیع عادی هستند، بنابراین توزیع بیشتر از توزیع عادی است. ضریب مثبت ضریب کشش در سایر متغیرهای تحقیق حاکی از آن است که متغیرهای تحقیق بالاتر از توزیع عادی جمعیت هستند و بنابراین توزیع کمتر از توزیع عادی است.

آزمون فرضیه‌های تحقیق

بررسی مدل اول تحقیق

همان گونه که تشریح شد به منظور آزمون فرضیه اول تحقیق از مدل رگرسیونی زیر استفاده می‌شود. پس از تایید مدل آثار ثابت با استفاده از تکنیک پانل تعمیم یافته با توجه به آزمون‌های انجام شده، مدل رگرسیونی مورد نظر برآورد می‌شود. برآورد رگرسیون مدل فوق را ارائه نموده است. جهت آزمون فرضیه اول پژوهش از مدل رگرسیون چندگانه زیر بهره گرفته خواهد شد. جهت آزمون فرضیه اول به معنی داری ضریب β_1 در مدل استناد خواهد شد.

جدول (۴): برآورد مدل رگرسیونی مدل اول با استفاده از روش پانل آثار ثابت تعمیم یافته

TRL i,t = $\beta_0 + \beta_1$ BDIND i,t + β_2 Size i,t + β_3 PROF i,t + β_4 Lev i,t + ε i,t				
نام متغیر	ضریب	انحراف معیار	آماره t	-p مقدار

۰/۰۰۰	۳/۸۸۴	۰/۰۹۹	۰/۳۸۱	C (مقدار ثابت معادله)
۰/۰۰۴	-۱/۸۵۵	۰/۰۷۸	-۰/۱۴۴	BDIND
۰/۰۰۰	۳۶/۸۸۱	۰/۱۳۹	۵/۱۵۱	Size
۰/۰۰۰	-۱۰/۱۷۲	۰/۰۹۵	-۰/۹۷۴	PROF
۰/۰۰۰	۷/۵۹۸	۰/۰۹۹	۰/۷۵۶	Lev
منبع: محاسبات محقق				

آزمون فرضیه اول تحقیق

فرضیه ۱: بین حاکمیت هیئت مدیره و به موقع بودن گزارشگری مالی رابطه معنی داری وجود دارد. بیان آماری این فرضیه به شکل زیر است:

بین حاکمیت هیئت مدیره و به موقع بودن گزارشگری مالی رابطه معنی داری وجود دارد. H_0

بین حاکمیت هیئت مدیره و به موقع بودن گزارشگری مالی رابطه معنی داری وجود ندارد. H_1

پس از تایید مدل آثار تصادفی با توجه به آزمون‌های انجام شده، مدل اول رگرسیونی مورد نظر برآورد شد. جدول شماره ۴ برآورد رگرسیون مدل فوق را ارائه نموده است. نتایج نشان داد بین حاکمیت هیئت مدیره شرکت با ضریب (۰/۱۴۴) و به موقع بودن گزارشگری مالی ارتباط معناداری وجود دارد. بنابراین با اطمینان ۹۵ درصد فرضیه صفر مورد پذیرش واقع شده است و می توان ادعا نمود فرضیه اول تحقیق مورد پذیرش واقع می گردد.

بررسی مدل دوم تحقیق

همان گونه که تشریح شد به منظور آزمون فرضیه دوم تحقیق از مدل رگرسیونی زیر استفاده می شود. پس از تایید مدل آثار ثابت با توجه به آزمون‌های انجام شده، مدل رگرسیونی مورد نظر برآورد می شود. جدول شماره ۵ برآورد رگرسیون مدل فوق را ارائه نموده است.

جهت آزمون فرضیه دوم پژوهش از مدل رگرسیون چندگانه زیر بهره گرفته خواهد شد. جهت آزمون فرضیه دوم به معنی داری ضریب β_2 در مدل استناد خواهد شد.

جدول (۵): برآورد مدل رگرسیونی با استفاده از روش پانل آثار ثابت تعمیم یافته

$TRL_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 BDIND_{i,t} + \beta_2 BDIND_{i,t} \times AISPE_{i,t} + \beta_3 AISPE_{i,t} + \beta_4 Size_{i,t-1} + \beta_5 PROF_{i,t} + \beta_6 Lev_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$				
مقدار -p	آماره t	انحراف معیار	ضریب	نام متغیر
۰/۰۰۰	-۱۰/۱۷۲	۰/۰۹۵	-۰/۹۷۴	C
۰/۰۲۲	-۲/۲۸۲	۰/۰۰۲	-۰/۰۰۴	BDIND
۰/۰۰۴	-۲/۸۵۳	۰/۰۵۶	-۰/۱۶۰	BDIND × AISPE
۰/۰۰۰	۳۱/۷۸۳	۰/۱۵۰	۴/۷۹۴	AISPE
۰/۰۶۲	-۱/۸۶۴	۰/۰۷۸	-۰/۱۴۵	Size
۰/۰۰۰	-۰/۸۲۰	۰/۰۰۱	-۰/۰۰۱	PROF
۰/۰۰۰	۷/۵۹۰	۰/۰۹۹	۰/۷۵۴	Lev
منبع: محاسبات محقق				

آزمون فرضیه دوم تحقیق

پس از تایید مدل آثار تصادفی با توجه به آزمون‌های انجام شده، مدل دوم رگرسیونی مورد نظر برآورد شد. برآورد رگرسیون مدل فوق را ارائه نموده است. فرضیه دوم تحقیق بیان می‌کند:

فرضیه ۲: حسابرسان متخصص در صنعت رابطه بین حاکمیت هیئت مدیره و به موقع بودن گزارشگری مالی را تعدیل می‌کند.

بیان آماری این فرضیه به شکل زیر است:

حسابرسان متخصص در صنعت رابطه بین حاکمیت هیئت مدیره و به موقع بودن گزارشگری مالی را تعدیل می‌کند. H0
حسابرسان متخصص در صنعت رابطه بین حاکمیت هیئت مدیره و به موقع بودن گزارشگری مالی را تعدیل نمی‌کند. H1
پس از تایید مدل با توجه به آزمون‌های انجام شده، مدل دوم رگرسیونی مورد نظر برآورد شد. جدول شماره ۵ برآورد رگرسیون مدل فوق را ارائه نموده است. نتایج نشان داد برهمکنش حسابرسان متخصص و حاکمیت هیئت مدیره شرکت با ضریب (-۰/۱۶۰) با به موقع بودن گزارشگری مالی ارتباط معناداری (p: ۰/۰۰۴) وجود دارد. بنابراین با اطمینان ۹۵ درصد فرضیه صفر مورد پذیرش واقع شده است و می‌توان ادعا نمود فرضیه دوم تحقیق مورد پذیرش واقع می‌گردد.

خلاصه فصل

نتایج کلی فرضیه‌های پژوهش در جدول ۶ ارائه گردیده است.

جدول (۶): خلاصه‌ی نتایج آزمون فرضیه

ردیف	خلاصه فرضیه	معنی‌داری	نتیجه
۱	بین حاکمیت هیئت مدیره و به موقع بودن گزارشگری مالی رابطه معنی داری وجود دارد	p:۰/۰۰۰	پذیرش
۲	حسابرسان متخصص در صنعت رابطه بین حاکمیت هیئت مدیره و به موقع بودن گزارشگری مالی را تعدیل می‌کند	p:۰/۰۰۴	پذیرش

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

خلاصه پژوهش

مهمترین هدف این پژوهش بررسی تأثیر متقابل تخصص صنعت حسابرس و حاکمیت هیئت مدیره بر به موقع بودن گزارشگری مالی شرکت های بورس اوراق بهادار تهران می باشد. حال با توجه به اهدافی که اشاره شد این پژوهش به دنبال پاسخگویی به این سؤال ها است: سوال ۱ پژوهش: آیا بین حاکمیت هیئت مدیره و به موقع بودن گزارشگری مالی رابطه وجود دارد؟ سوال ۲ پژوهش: آیا حسابرسان متخصص در صنعت رابطه بین حاکمیت هیئت مدیره و به موقع بودن گزارشگری مالی را تعدیل می‌کند. فرضیه تحقیق حاضر به شرح زیر می‌باشند: فرضیه ۱: بین حاکمیت هیئت مدیره و به موقع بودن گزارشگری مالی رابطه معنی داری وجود دارد. فرضیه ۲: حسابرسان متخصص در صنعت رابطه بین حاکمیت هیئت مدیره و به موقع بودن گزارشگری مالی را تعدیل می‌کند. در این پژوهش اطلاعات مالی ۱۹۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران یک طی دوره زمانی ۱۰ ساله (۱۳۹۲ تا ۱۴۰۱) بررسی شده است (۱۹۰۰ سال - شرکت). برای تجزیه و تحلیل نتایج به دست آمده پژوهش از نرم‌افزار آماری R استفاده شده است. به منظور بررسی نوع داده های ترکیبی از آزمون F لیمر، آزمون هاسمن استفاده شد. همچنین در هر یک از مدل های برازش داده شده، مناسبت مدل و فرض های زیربنایی همچون نرمال بودن، همسانی واریانس ها و عدم خودهمبستگی باقی مانده ها در مدل های مورد پذیرش واقع شد. در ادامه خلاصه‌ی نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش و تفسیر حاصل از این نتایج ارائه می‌گردد. در راستای نتایج حاصل از این پژوهش، پیشنهادهایی جهت کاربردی‌تر شدن بحث در مباحث علمی پیش روی

پژوهش‌گران ارائه خواهد شد. در بخش بعدی به طور خلاصه به بررسی نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌ها بر اساس یافته‌های فصل قبل پرداخته می‌شود.

خلاصه نتایج فرضیه‌ها

در این بخش به طور خلاصه نتایج آزمون فرضیه‌ها مورد بررسی قرار خواهد گرفت و نتایج حاصله با نتایج پژوهش‌های پیشین مورد مقایسه واقع می‌گردد.

فرضیه اول تحقیق بیان می‌کند: فرضیه ۱: بین حاکمیت هیئت مدیره و به موقع بودن گزارشگری مالی رابطه معنی داری وجود دارد. بیس از تایید مدل آثار تصادفی با توجه به آزمون‌های انجام شده، مدل (۱) رگرسیونی مورد نظر برآورد شد. جدول شماره ۴-۸، برآورد رگرسیون مدل فوق را ارائه نموده است. نتایج نشان داد بین حاکمیت هیئت مدیره شرکت با ضریب (۰/۱۴۴) و به موقع بودن گزارشگری مالی ارتباط معناداری وجود دارد. بنابراین با اطمینان ۹۵ درصد فرضیه صفر مورد پذیرش واقع شده است و می‌توان ادعا نمود فرضیه اول تحقیق مورد پذیرش واقع می‌گردد. نتایج حاصل از این فرضیه با نتایج پژوهش الموزیکر و همکاران (۲۰۲۳)، در سطح معنی داری مورد انتظار همخوانی نداشت.

پس از تایید مدل آثار تصادفی با توجه به آزمون‌های انجام شده، مدل (۲) رگرسیونی مورد نظر برآورد شد. برآورد رگرسیون مدل فوق را ارائه نموده است. فرضیه دوم تحقیق بیان می‌کند: فرضیه ۲: حسابرسان متخصص در صنعت رابطه بین حاکمیت هیئت مدیره و به موقع بودن گزارشگری مالی را تعدیل می‌کند. پس از تایید مدل با توجه به آزمون‌های انجام شده، مدل (۲) رگرسیونی مورد نظر برآورد شد. برآورد رگرسیون مدل فوق را ارائه نموده است. نتایج نشان داد برهمکنش حسابرسان متخصص و حاکمیت هیئت مدیره شرکت با ضریب (۰/۱۶۰-) با به موقع بودن گزارشگری مالی ارتباط معناداری (p: ۰/۰۰۴) وجود دارد. بنابراین با اطمینان ۹۵ درصد فرضیه صفر مورد پذیرش واقع شده است و می‌توان ادعا نمود فرضیه دوم تحقیق مورد پذیرش واقع می‌گردد. نتایج حاصل از این فرضیه با نتایج پژوهش الموزیکر و همکاران (۲۰۲۳)، در سطح معنی داری مورد انتظار همخوانی داشت.

تفسیر نتایج فرضیه‌ها

کیفیت حسابرسی تضمین می‌کند که حسابرس و هیئت مدیره شرکت به طور موثر با هم تعامل دارند؛ این مطالعه این بحث را مطرح کرد که وقتی یک حسابرس و مدیران مستقل با هم تعامل دارند، این امر ممکن است منجر به این شود که حاکمیت هیئت مدیره و حسابرسان متخصص در صنعت مکمل یکدیگر باشند و در نتیجه به موقع بودن گزارشگری مالی را بهبود بخشد. نتایج آزمون‌های تأثیر اصلی نشان می‌دهد که بر اساس داده‌های شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، یک هیئت مدیره بسیار مستقل و یک حسابرس متخصص در صنعت تأثیری بر به موقع بودن گزارش‌های مالی دارند.

اگرچه استدلال شده است که حسابرسان متخصص صنعت دارای تخصص بیشتری در صنعت هستند و ممکن است حسابرسی‌های با کیفیت بهتری را برای مشتریان حسابرسی خود انجام دهند، این نتایج جدید نشان می‌دهد که حسابرسان متخصص صنعت در بورس اوراق بهادار تهران به اندازه کافی قوی هستند که بر بهنگام بودن گزارشگری مالی تأثیر بگذارند. الزامات حسابرسی ممکن است در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس توسط حسابرسان اعم از متخصص یا غیر متخصص در صنعت اجرا نشده باشد، که می‌تواند بر کیفیت گزارشگری مالی، در این مورد، به موقع بودن گزارشگری مالی تأثیر بگذارد. این نتایج با نتایج مطالعات قبلی مالزی از سوی احمد و عابدین^۱ (۲۰۰۱)، نلسون و شاکری (۲۰۱۱)، و عابدین

¹ Che-Ahmad and Abidin

و احمد زالوکی^۱ (۲۰۱۲)، که همچنین دریافتند که استقلال هیئت مدیره و حسابرسان متخصص صنعت تأثیری بر به موقع بودن گزارش‌های مالی ندارند، همسو هستند. با این حال، نتایج جدید با یافته‌های سایر مطالعات ناسازگار است، که نشان می‌دهد استقلال هیئت مدیره حبیب و بهویان^۲ (۲۰۱۱)، و حسابرسان متخصص در صنعت نلسون و همکاران^۳ (۲۰۱۹)، منجر به افزایش گزارش‌های مالی از نظر به موقع بودن می‌شوند.

نتایج فوق همچنین نشان می‌دهد که سودآوری شرکت تأثیر منفی بر بهنگام بودن گزارشگری مالی داشته است. این نشان می‌دهد که شرکت‌های سودساز تمایل دارند گزارش‌های مالی خود را سریع‌تر منتشر کنند، که مطابق با این ایده است که شرکتی که سود بیشتری کسب می‌کند، انگیزه بیشتری برای اعلام مثبت دارد تا یک شرکت زیان‌ده. این نتیجه با نتایج حاصل از مطالعات اوسوئو اناش^۴ (۲۰۰۰)، خاشارمه و الجیفری^۵ (۲۰۱۰)، و راسمین و اوانس^۶ (۲۰۱۷)، مطابقت دارد.

نتایج آزمون اثر متقابل، با این حال، نشان می‌دهد که نحوه تعامل استقلال هیئت مدیره با حسابرسان متخصص در صنعت، به طور بالقوه باعث ایجاد تاخیر کوتاه تری در گزارشگری مالی می‌شود. این نتیجه از گزاره‌های نظریه نمایندگی حمایت می‌کند که حسابرس متخصص در کاهش عدم تقارن اطلاعاتی حیاتی است و به کاهش تعارض‌های نمایندگی که ممکن است به دلیل گزارش‌گری مالی با تأخیر ایجاد شود، کمک می‌کند.

یافته مهم دیگر نشان داد که در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، حسابرسان متخصص صنعت ممکن است نقش مکمل را با استقلال هیئت مدیره ایفا کنند، نه نقش جایگزینی، بلکه از نظر بهبود کیفیت گزارشگری مالی. این نتیجه با یافته‌های سان و لیو (۲۰۱۲)، که مدیریت سود به طور منفی با استقلال هیئت مدیره برای شرکت‌های حسابرسی شده توسط حسابرسان متخصص صنعت مرتبط است، مطابقت دارد. نتیجه همچنین با این استدلال سازگار است که اطلاعات نامتقارن، مشکلات نمایندگی و هزینه‌های نمایندگی در صورت مستقل بودن هیئت‌مدیره (کلینکارسلان ۲۰۲۱)، و هنگامی که کیفیت گزارش‌گری مالی افزایش می‌یابد، کاهش می‌یابد. این نکات همگی با چارچوب نظریه سازمانی همسو هستند. بنابراین، نتایج به‌دست‌آمده فرضیه تحقیق را تأیید می‌کند، زیرا نشان داده شد که یک هیئت مدیره با کیفیت بالا در کاهش تأخیر گزارش‌گری مالی و در نتیجه بهبود به‌موقع بودن گزارش‌دهی مؤثرتر است. این امر به ویژه در صورتی اعمال می‌شود که یک حسابرس متخصص در صنعت استخدام شود، نه یک حسابرس غیر متخصص.

یافته‌ها نشان می‌دهد که استقلال هیئت مدیره و حسابرسان متخصص در یک صنعت به طور مستقیم با به موقع بودن گزارشگری مالی مرتبط است. علاوه بر این، یک متغیر کنترلی (سودآوری) با به موقع بودن گزارشگری مالی ارتباط منفی معناداری داشت. با این وجود، یافته جدید این مطالعه این است که نحوه تعامل استقلال هیئت مدیره با حسابرسان متخصص در یک صنعت به طور منفی با به موقع بودن گزارشگری مالی مرتبط است، که نشان دهنده بهبود به موقع گزارشگری مالی است. این امر با این ایده مطابقت دارد که حسابرسان متخصص در یک صنعت و حاکمیت هیئت مدیره مکمل یکدیگر هستند.

پیشنهاد‌های کاربردی تحقیق

در طی انجام پژوهش، با توجه به‌مرور ادبیات پژوهش، بررسی منابع اطلاعاتی در ارتباط با موضوع، نتایج حاصله و دستاوردهای پژوهش حاضر، پیشنهادهایی به شرح زیر به مدیران شرکت‌ها، سازمان بورس اوراق بهادار تهران و

¹ Abidin and Ahmad-Zaluki

² Habib and Bhuiyan

³ Nelson, et al.,

⁴ Owusu-Ansah

⁵ Khasharmeh and Aljifri

⁶ Rusmin and Evans

سرمایه‌گذاران ارائه گردید: دسته اول پیشنهادهایی در ارتباط با موضوع پژوهش و یافته‌های آن و دسته دوم پیشنهادهایی در جهت پژوهش‌های آینده می‌باشد.

این مطالعه به بررسی این موضوع پرداخت که آیا حسابرسان متخصص صنعت، اثربخشی حاکمیت هیئت‌مدیره را در افزایش به‌موقع بودن گزارش مالی شرکت‌های فهرست‌شده در بورس اوراق بهادار تهران بهبود می‌بخشند. پیشنهاد می‌شود که به جهت افزایش به‌موقع بودن گزارشگری مالی زمانی زمانی یک شرکت استقلال هیئت مدیره بیشتری داشته باشد و یک حسابرس متخصص صنعت را به جای یک حسابرس متخصص غیرصنعتی استخدام کند.

پیشنهاد می‌شود شواهد شرکت‌های فهرست شده در بورس اوراق بهادار تهران از هیئت مدیره با کیفیت بالا بهره‌گیرند همچنین جذب حسابرسان متخصص در این صنعت را در دستور کار قرار دهند. این امر با نقش حاکمیتی هیئت مدیره تکمیل می‌شود، بنابراین به‌موقع بودن گزارشگری مالی بهبود می‌یابد.

منابع

- ✓ ابریشمی موحد، محمد مهدی، شیخ، محمد جواد، خدامرادی، سعید، (۱۳۹۲)، بررسی عوامل مؤثر بر تأخیر گزارشگری مالی میان دوره‌های (مطالعه تجربی: بورس اوراق بهادار تهران)، پژوهش‌های تجربی حسابداری، دوره ۳، شماره ۱۰، صص ۷۱-۸۸.
- ✓ اعتمادی، حسین، محمدی، امیر، ناظمی اردکانی، مهدی، (۱۳۸۸)، بررسی رابطه بین تخصص صنعت حسابرس و کیفیت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، مجله پژوهش‌های حسابداری مالی، دوره ۱، شماره ۱-۲، صص ۳۲-۱۷.
- ✓ اعتمادی، حسین، یارمحمدی، اکرم، (۱۳۸۲)، بررسی عوامل مؤثر بر گزارش‌گری میان دوره‌ای به‌موقع در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، دوره ۱۹، شماره ۲، صص ۸۷-۹۹.
- ✓ حاجیپها، زهره، اورادی، جواد، صالح آبادی، مهری، (۱۳۹۶)، ضعف در کنترل‌های داخلی و تأخیر گزارش حسابرسی، فصلنامه حسابداری مالی، دوره ۹، شماره ۳۳، صص ۷۸-۹۶.
- ✓ حساس یگانه، یحیی، (۱۳۸۵)، فلسفه حسابرسی، انتشارات علمی و فرهنگی.
- ✓ قائمی، محمدحسین، شهریاری، مهدی، (۱۳۸۸)، حاکمیت شرکتی و عملکرد مالی شرکت‌ها. پیشرفت‌های حسابداری، دوره ۱، شماره ۱، صص ۱۱۳-۱۲۸.
- ✓ قدردان، احسان، معصومی، فریبرز، (۱۴۰۰)، بررسی تأثیر توانایی مدیریت و کیفیت حسابرسی بر به‌موقع بودن گزارش حسابرسی با در نظر گرفتن نقش تعدیل‌کننده بحران مالی، چهارمین همایش ملی توسعه علوم فناوریهای نوین در مدیریت، حسابداری و کامپیوتر، تهران.
- ✓ کاشانی پور، محمد، فخاری، حسن، حمزه، علی مراد، علی، (۱۳۸۵)، سودمندی ارقام صورت‌های مالی در پیش‌بینی زمان لازم برای حسابرسی، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۴۴، صص ۸۵-۱۰۳.
- ✓ مرادی، مهدی، پورحسینی، سیدمهدی، (۱۳۸۸)، بررسی رابطه بین برخی ویژگی‌های مالی و غیر مالی و مدت زمان اجرا و تکمیل عملیات حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، تحقیقات حسابداری، شماره ۱، صص ۱۸۵-۱۶۸.
- ✓ مهدوی، غلامحسین، جمالیان پور، مظفر، (۱۳۸۹)، بررسی عوامل مؤثر بر گزارش‌گری مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پژوهش‌های حسابداری مالی، دوره ۶، صص ۸۹-۱۰۸.

- ✓ مهران، کاوه، نظری، هیراد، قاسمی فرد، محمدرضا، (۱۳۹۹)، توانایی مدیریت و گزارشگری مالی به موقع. پیشرفت‌های حسابداری، دوره ۱۲، شماره ۱، صص ۳۲۳-۳۵۱.
- ✓ نیک کار، جواد، محمدی، اسلام، (۱۳۹۸)، تأثیر استراتژی شرکت، هزینه‌های سیاسی و قدرت مدیریت بر به موقع بودن گزارشگری مالی، نشریه پژوهش‌های حسابداری مالی، دوره ۱۱، شماره ۴، صص ۸۷-۱۱۰.
- ✓ Abbott, L.J. and Parker, S. (2000), "Auditor selection and audit committee characteristics", *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, Vol. 19 No. 2, pp. 47-66.
- ✓ Abbott, L.J., Parker, S., Peters, FFF and Raghunandan, K. (2003), "The association between audit committee characteristics and audit fees", *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, Vol. 22 No. 2, pp. 17-32.
- ✓ Adams, R.B., Hermalin, B.E. and Weisbach, M.S. (2010), "The role of boards of directors in corporate governance: a conceptual framework and survey", *Journal of Economic Literature*, Vol. 48, pp. 58-107.
- ✓ Adzrin, R., & Ahmad, R. (2003). *Audit Delay and Timeliness of Corporate Reporting Malaysian Evidence*. University of Technology, Malaysian.
- ✓ Ahmad, A.C. and Abidin, S. (2008). *Audit delay of listed companies: a case of Malaysia*. *International Business Research*, 1 (4), 32-39.
- ✓ Ahmad, M., Mohamed, .. and Nelson, SPP (2016), "The association between industry specialist auditor and financial reporting timeliness - post MFRS period", *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, No. 219, pp. 55-62.
- ✓ Ahsan, H., & Borhan, U.B. (2011). *Audit firm industry specialization and the audit report lag*. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 20, 32-44.
- ✓ Al-Ghanem W. and Hegazy, M. (2011). *An empirical analysis of audit delays and timeliness of corporate financial reporting in Kuwait*, *Eurasian Business Review*, 1, 73-90.
- ✓ Al-Maeeni, F., Ellili, N.O.D. and Nobanee, H. (2022), "Impact of corporate governance on corporate social responsibility disclosure of the UAE listed banks", *Journal of Financial Reporting and Accounting*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print, doi: 10.1108/JFRA-11-2021-0424.
- ✓ Al-Najjar, B. (2018), "Corporate governance and audit features: SMEs evidence", *Journal of Small Business and Enterprise Development*, Vol. 25 No. 1, pp. 163-179
- ✓ Almuzaiqer, M.A., Ahmad, M. and Fatima, A.H. (2023). *The interaction effect of auditor industry specialisation and board governance on financial reporting timeliness: evidence from the UAE*. *Journal of Economic and Administrative Sciences*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. <https://doi.org/10.1108/JEAS-03-2022-0069>
- ✓ Almuzaiqer, M.A., . atima, AHH and Ahmad, M. (2018), "Timeliness of financial reporting and audit committee effectiveness: evidence from UAE", *UNIMAS Review of Accounting and Finance*, Vol. 1 No. 1, pp. 99-112.
- ✓ Almuzaiqer, M.A., . atima, AHH and Ahmad, M. (2021), "Royal family members and financial reporting timeliness: evidence from UAE", *UNIMAS Review of Accounting and Finance*, Vol. 5 No. 1, pp. 8-27.
- ✓ Almuzaiqer, M.A., . atima, AHH and Ahmad, M. (2022), "Royal family members and corporate governance characteristics: the impact on earnings management in UAE", *International Journal of Business and Society*, Vol. 23 No. 2, pp. 689-713.
- ✓ Ashton, R.H. Willingham, J.J. and Elliott, R.K. (1987). *An empirical analysis of audit delay*. *Journal of Accounting Research*, 25(2), 275-292.
- ✓ Baatwah, S.R. (2014), *The effect of culture, corporate governance quality, and management characteristics on the timeliness of financial reporting: evidence from Oman*, (Unpublished PhD dissertation), Othman Yeop Abdullah Graduate School of Business, University Utara Malaysia.

- ✓ Balsam, S., Krishnan, J., & Yang, J.S. (2003). Auditor industry specialization and earnings quality. *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, 22(2), 71-97.
- ✓ Basuony, M.A.K., Mohamed, E.K.A. Hussain M.M. & Marie, O.K. (2016) . Board characteristics, ownership structure and audit report lag in the Middle East. *Int. J. Corporate Governance*, 7(2), 180-205.
- ✓ Bauweraerts, J. (2016). Predicting bankruptcy in private firms: Towards a stepwise regression procedure. *International Journal of Financial Research*, 7, 147-53.
- ✓ Beasley, M. S., Carcello, J.V. Hermanson, D.R. & Lapedes, P.D. (2000). Fraudulent Financial Reporting: Consideration of Industry Traits and Corporate Governance Mechanisms. *Accounting Horizon*, 14 (4), 441-454.
- ✓ Beasley, M.S. (1996), "An empirical analysis of the relation between the board of director composition and financial statement fraud", *Accounting Review*, Vol. .1 No. 4, pp. 443-465.
- ✓ Beasley, M.S. and Petroni, K.R. (2001), "Board independence and audit-firm type", *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, Vol. 2 No. 1, pp. 97-114.
- ✓ Beasley, M.S., & Petroni, K. (2001). Board independence and audit firm type. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 20 (March): 97- 114.
- ✓ Blankley, A., Hurtt, D., & MacGregor, J. (2014). The relationship between audit report lags and future restatements. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 33, 27-57.
- ✓ Boon, G-J. (2018). Harmonising European Insolvency Law: The emerging role of stakeholders. *International Insolvency Review*, 27, 150-177.
- ✓ Cao, J. Chen, F. & Higgs, J.L. (2016). Late for a very important date: financial reporting and audit implications of late 10-K filings *Rev Account Stud*, 21, 633-671.
- ✓ Carcello, J.V., Hermanson, D.R., Neal, T.L. and Riley, R.A., Jr (2002), "Board characteristics and audit fees", *Contemporary Accounting Research*, Vol. 19 No. 3, pp. 365-384.